

Rigsombudsmanden på Færøerne

Tórshavn, den 10. oktober 2012

J.nr. 323-1-dmk

Indberetning nr. 5 / 2012

Emner:

- *Der er fremsat et forslag til en færøsk forfatning. Forslaget er blevet fremsat af Hogni Hoydal, formand for Tjóðveldi, og Poul Michelsen, formand for Framsókn, der begge er medlemmer af oppositionen.*
- *Det nyeste parti i Lagtinget, Framsókn, er splittet op grundet samarbejdsvanskeligheder mellem partiets to lagtingsmedlemmer.*
- *Finanslovsforslaget for 2013 er fremsat og viser et underskud på 378 mio. kr., men der er lovforslag på vej, som skal reducere underskuddet med 125 mio. kr. til 253 mio. kr.*
- *Danmarks Nationalbank og Færøernes Landsbank er kommet med hver deres vurdering af Færøernes økonomiske situation. Både Nationalbanken og Landsbanken forventer svag til moderat økonomisk vækst de kommende år og angiver den usikre internationale økonomiske situation som en årsag til den afdæmpede efterspørgsel og manglende vækst.*
- *Landsstyret har i forbindelse med finanslovsforslaget for 2013 planer om at ophæve loven om Færøernes Landsbank og lægge Landsbankens opgaver over til institutioner under landsstyreområdet for finansanliggender.*
- *Fiskeriet efter makrel i færøsk område er i år ikke gået som forventet. Landsstyret satte en autonom kvote på 150 tusind tons i færøske farvande og tildelte 134 tusind tons til færøske skibe. Ved slutningen af sæsonen har færøske skibe kun fisket omkring 100 tusind tons. Landsstyret indførte i år særlige fangst- og afskibningsafgifter i forbindelse med makrelfiskeriet, hvor man forventede en indtægt til landskassen på 128 mio. kr. Ved slutningen af september udgjorde disse indtægter ca. 51 mio. kr.*
- *Udenrigsminister Villy Søvnald besøgte i dagene 12. til 14. september Færøerne, hvor han bl.a. havde drøftelser med lagmanden. Udenrigsministeren og lagmanden drøftede bl.a. muligheden for færøsk medlemskab af WTO, kommunikationen mellem regeringen og landsstyret på det udenrigs- og sikkerhedspolitiske område og uenigheden mellem Færøerne og EU om makrelkvoten.*
- *Undersøgelse af turbulens ved mulige placeringer af en ny lufthavn på Færøerne viser, at Glyvursnes ved Tórshavn vil være det bedste sted at placere en ny lufthavn. Undersøgelsen viste også, at forholdene ved den nuværende lufthavn på Vågø er meget vanskelige. Der er dog ikke aktuelle planer om at bygge en ny lufthavn, og nu går arbejdet med at bygge en ny terminal mv. ved den nuværende lufthavn i gang. Den nye terminal koster 110 mio. kr.*
- *Tidligere lagmand og folketingsmedlem Pauli Ellefsen døde den 24. august i en alder af 76 år.*
- *Islandske Sif Gunnarsdóttir bliver ny direktør for Nordens Hus i Tórshavn*

Et nyt forslag til en færøsk forfatning i Lagtinget

Høgni Hoydal fra Republikanerne og Poul Michelsen fra Framsókn har fremsat et nyt forslag til en færøsk forfatning. Poul Michelsen er tidligere formand for det særlige § 25-udvalg med medlemmer fra alle partier, der i henhold til Lagtingets forretningsorden har været nedsat til at behandle de to tidligere fremsatte forslag.

Forslaget (Lagtingssag nr. 9/2012), som blev fremsat den 7. september, tager udgangspunkt i det forslag, der blev fremsat 6. marts 2010 som Lagtingssag nr. 140/2009 og siden blev genfremsat den 17. august 2010 som Lagtingssag nr. 11/2010. Ingen af de tidligere forslag blev færdigbehandlet i Lagtinget.

Det fremsatte forslaget synes uændret på en række af de punkter, som Justitsministeriet tidligere har taget forbehold over for i et notat af 2. juni 2010.

Lagtinget har sat forfatningsforslaget på dagsordenen til 1. behandling tirsdag den 23. oktober. Der har ikke været megen offentlig debat omkring forslaget.

Lagmanden har tidligere udtalt, at han gerne ser forfatningsarbejdet genoptaget og afsluttet i enighed mellem de politiske partier. Dog har han efter fremsættelsen af dette konkrete forslag udtalt, at det er uheldigt, at arbejdet nu er blevet partipolitisk ved, at to oppositionsmedlemmer har fremsat forslaget. Lagmanden så hellere, at arbejdet med færøsk forfatning var et fælles projekt for alle partierne i Lagtinget, og at det blev koordineret af landsstyret. Avisen Dimmalætting fra den 7. september 2012 citerer lagmanden for at sige, at det fremsatte forslag ikke er en færøsk grundlov, men en ny forfatningslov, og at der i lagmandens optik er tale om en ny styrelsesordning. Det er lagmandens opfattelse, at en ny styrelseslov er så vigtig en lov, at den bør fremsættes af landsstyret i dialog og samarbejde med den danske regering.

Framsókn splittet op

Det nyeste parti i Lagtinget, Framsókn, er uventet blevet splittet op. Dette skete, da Janus Rein, der er et af partiets to medlemmer af Lagtinget, den 6. oktober meddelte, at han er gået ud af partiet og fremover er løsgænger i Lagtinget. Beslutningen er ifølge Janus Rein taget på grund af samarbejdsvanskeligheder med partiets formand, Poul Michelsen.

Framsókn blev stiftet i april 2011 af bl.a. lagtingsmedlem og tidligere borgmester i Tórshavn, Poul Michelsen, der i oktober 2010 brød med Fólkaflokkurin. Partiet startede hovedsageligt som et politisk initiativ, der havde til formål at ruske op i det, som stifterne opfattede som en fastlåst politisk situation med mangel på brede forlig omkring nødvendige samfundsreformer. Ved lagtingsvalget i oktober 2011 fik Framsókn to mandater i Lagtinget.

Trods splittelsen i lagtingsgruppen opstiller Framsókn med tolv kandidater i Tórshavn Kommune til kommunevalget den 13. november.

Finanslovsforslaget for 2013 fremsat

Landsstyremanden for finansanliggender, Jørgen Niclasen fra Folket flokken har fremsat forslag til finanslov 2013, hvor DAU-underskuddet er 378 mio. kr., jf. tabellen nedenfor. I forbindelse med præsentationen redegjorde landsstyremanden dog for, at der i landsstyret er enighed om yderligere indtægter til landskassen på 120 mio. kr. fra afgifter på opdræts- og fiskerierhvervet og 5 mio. kr. fra bøder udskrevet på Færøerne (bøder der hidtil er tilfaldet statskassen), men at forslagene herom endnu ikke var færdige og dermed ikke fremsat sammen med finanslovsforslaget, sådan som de færøske bevillingsregler foreskriver at de skal være, hvis de skal indregnes i finanslovsforslaget. Underskuddet vil dermed blive 125 mio. kr. mindre ifølge landsstyremanden, dvs. at underskuddet på den endelige finanslov for 2013 forventes at blive 253 mio. kr. i stedet for 378 mio. kr.

Landskassens finanser 2011-2013, mio. kr.

	<i>R 2011</i>	<i>Skøn 2012</i>	<i>FFL 2013</i>
Indtægter	4.433	4.470	4.413
Udgifter	4.836	4.793	4.791
DAU-resultat	-402	-323	-378
DAU-resultat i pct. af BNP	3,0 %	2,4 %	-

Kilde: Landskasseregnskab 2011, Finansregørelse sept. 2012 og FFL 2013.

Landsstyret vedtog i maj 2012 et beslutningsforslag om en bevillingsramme for perioden 2013-2017. Underskuddet på finansloven for 2013 forventes at blive tæt på de ca. 250 mio. kr. som man vedtog med beslutningsforslaget. Det er ifølge beslutningsforslaget hensigten, at der skal være overskud på landskassens budget i 2016.

Landsstyret regner med at gennemføre anlægsinvesteringer for 400 mio. kr. i 2013. Heraf er der afsat 260 mio. kr. på FFL2013, men der forventes overført ikke gennemførte anlægsinvesteringer på 140 mio. kr. fra 2012 til 2013. Hvis man dertil lægger, at der forventes anvendt 100 mio. kr. til udbygningen af lufthavnsterminalen (med kapital fra Investeringsfonden for Færøerne), kan der blive tale om offentlige anlægsinvesteringer på ½ mia. kr. i 2013.

Med fremsættelsen af FFL 2013 fremsatte landsstyremanden for finansanliggender også et forslag om at ophæve lagtingsloven om Færøernes Landsbank og lægge bankens hidtidige opgaver ud til andre institutioner under landsstyremrådet for finansanliggender. Det forslag har afstedkommet en del debat og omtales i et særskilt afsnit i denne Indberetning.

Elementer i finanslovsforslaget af særlig dansk interesse

Bloktilskuddet for 2013 er i forslaget uændret 624,1 mio. kr. i forhold til bloktilskuddet for 2012 med henvisning til, at det endnu ikke med sikkerhed er til at sige, hvor stort bloktilskuddet bliver de kommende år.

Landsstyret regner i finanslovsforslaget med yderligere 2 mio. kr. årligt i indtægter fra arveafgifter og har i den forbindelse fremsat et forslag til ændring af lagtingslov om arveafgift. Ifølge lovforslaget opkræves arveafgift med hjemmel i anordning nr. 468 af 8. november 1921 med senere ændringer. Det blev i 1921 bestemt, at arveafgiften skulle fordeles mellem statskassen og Færø Amt's Fattigkasse efter en særlig fordelingsnøgle. Efter at Færø Amt's Fattigkasse blev ophævet, har landskas-

sen fået den del af arveafgiften som tilfaldt fattigkassen. De senere år er ca. 20 pct. af arveafgiften tilfaldet statskassen.

Som nævnt i indledningen arbejder landsstyret med et lovforslag om, at indtægter fra alle bøder udskrevet på Færøerne, herunder bøder udskrevet for overtrædelser af færdselsloven, der hidtil er tilfaldet statskassen, skal tilfalde landskassen. Landskassen regner med 5 mio. kr. årligt i nye indtægter.

Overtagelse af udlændingeområdet og grænsekontrollen skal ifølge finanslovsforslaget ske den 1. august 2013. Man regner med, at overtagelsen vil koste 3 mio. kr. årligt.

Nationalbanken om Færøernes økonomi

Danmarks Nationalbank har i deres 3. kvartalsoversigt 2012 den årlige artikel om aktuelle tendenser i færøsk økonomi. Artiklen er vedlagt denne Indberetning.

Ifølge Nationalbanken er færøsk økonomi ved at komme sig efter det økonomiske tilbageslag, som ramte Færøerne i forbindelse med den internationale finanskrisen. Færøernes BNP voksede i 2011 med 1,8 pct. nominelt ifølge det foreløbige nationalregnskab, hvilket er lidt under niveauet for forbrugerprisstigningerne. I 2010, hvor fiskepriserne udviklede sig gunstigt, steg BNP med 7 pct. nominelt.

Overskuddet på handelsbalancen (ekskl. skibe og fly) er for 2011 opgjort til 222 mio. kr. svarende til 1,7 pct. af BNP. Eksporten steg med knap 7 pct. fra 2010 til 2011, hvilket især kan tilskrives en markant fremgang i eksportværdien af makrel og laks, mens importen steg med 11 pct. i samme periode. Importstigningen kan især tilskrives den stigende oliepris.

Den samlede offentlige sektor kom ud af 2011 med et underskud på 401 mio. kr. svarende til godt 3 pct. af BNP. Landskassens underskud udgjorde 312 mio. kr., hvilket er en forbedring på 270 mio. kr. i forhold til 2010. Forbedringen skyldes specielt øgede indtægter, bl.a. fra ressourceafgift på makrellen. Nationalbanken vurderer, at den økonomiske fremgang vil bidrage til en forbedring af landskassens finanser, men hvis Lagtingets beslutning om, at landskassens saldo skal være i balance i 2016, vil det være nødvendigt med flere stramninger. Det skal ses i sammenhæng med, at udgangspunktet for de offentlige finanser er forholdsvis dårligt, da der i årene op til det økonomiske tilbageslag blev ført en lempelig finanspolitik med skattelettelser, stigende offentligt forbrug og øget investeringsomfang.

Om de økonomiske udsigter nævner Nationalbanken, at den færøske økonomi vil være præget af moderat vækst de kommende år. Den internationale økonomiske uro vil også spille ind på udsigterne for færøsk økonomi, og det står endnu ikke klart, hvilke konsolideringstiltag der vil blive foretaget for at rette op på landskassens underskud. Det øger generelt usikkerheden og dermed lægges der også en dæmper på husholdningernes indenlandske efterspørgsel.

De økonomiske udsigter ifølge Færøernes Landsbank

Landsbanken kom i september med deres redegørelser vedr. den økonomiske situation på Færøerne. Landsbankens redegørelse (Economic Outlook 2012 and 2013) foreligger på engelsk og kan hentes via nedenstående link:

<http://www.landsbank.fo/Default.asp?sida=2739&tidindiiD=884>

Landsbanken forventer, at Færøernes BNP vil stige med nominelt 2,2 pct. i 2012 og 3,6 pct. i 2013, og der vil dermed ikke være nogen realvækst i 2012, men en mindre realvækst i 2013. Landsbanken anfører, at den usikre økonomiske situation i Sydeuropa har bidraget til at lægge en dæmper på væksten. De færøske husholdninger er ifølge Landsbanken fortsat usikre i deres forventninger og tilbageholdende med at øge forbruget, men vurderer samtidig, at det kun er et spørgsmål om tid, inden det sker, da deres disponible indkomst er forøget det seneste halve års tid; bl.a. som følge af skattelettelser og faldende arbejdsløshed. Også erhvervslivet har udvist tilbageholdenhed og ikke foretaget nyinvesteringer, mens man venter på mere stabile fremtidsudsigter.

For ressourceerhvervene, fiskeri og opdræt, vurderer Landsbanken stort set uændret produktion i 2012 og et mindre fald i 2013. For fiskerierhvervet ser Landsbanken store udviklingsmuligheder ved en bedre udnyttelse af havets ressourcer, men det kræver ifølge Landsbanken en bedre bestandspleje og bedre markedsadgang. Landsbanken der gerne en reel konkurrence om ressourcerne, ligesom det ifølge Landsbanken har stor betydning, at fiskebestandene bliver udnyttet på en biologisk og økonomisk bæredygtig måde – og her er der langt til mål, ifølge Landsbanken.

Forslag om at ophæve loven om Færøernes Landsbank

I forbindelse med finansloven for 2013 har landsstyret fremsat et lovforslag, som ophæver loven om Færøernes Landsbank og overfører alle dens aktiver og passiver til landskassen. I de generelle bemærkninger til lovforslaget siger landsstyret, at argumentet for omlægningen er at få større gennemsigthed i forhold til finansloven og at flytte Landsbankens aktiviteter derhen, hvor de naturligt hører hjemme.

Meningen er, at Landsbankens opgaver og aktiviteter skal flyttes til institutioner under landstyreområdet for finansanliggender. Administrationen af landskassens likviditet og af landskassens lån skal ligge hos Gjaldstovan (landsstyrets økonomi- regnskabsforvaltning). For at sikre, at denne administration bliver uafhængig af politisk styring, vil landsstyret med lov nedsætte en bestyrelse for Gjaldstovan, der skal virke efter nærmere fastsatte regler. I bestyrelsen skal der være tre medlemmer, der bliver valgt af landsstyremanden for finansanliggender for en periode på 4 år. Et af medlemmerne skal være autoriseret revisor, og bliver denne valgt efter indstilling fra sammenslutningen af færøske revisorer. Et bestyrelsesmedlem skal have uddannelse og erfaringer inden for jura og bliver valgt efter indstilling fra Færøernes advokatforening. Et medlem skal have uddannelse og erfaringer inden for likviditets- og gældsforvaltning. Dette medlem bliver valgt efter indstilling fra forbundet af økonomer og jurister.

De økonomisk statistiske opgaver, som i dag ligger hos Landsbanken, skal efter landsstyrets plan lægges over til Hagstova Føroya (Færøernes Statistik).

Landsbanken har hidtil haft den faglige sekretæropgave for Búskaparráðið (*Færøernes Økonomiske Råd*). Ifølge bemærkningerne til landsstyrets lovforslag er det meningen, at denne funktion skal flyttes til Fróðskaparsetur Føroya (*Færøernes Universitet*), hvor der skal tilføres flere ressourcer og oprettes en økonomiuddannelse.

Andre dele af Landsbankens økonomiske analysearbejde planlægges lagt direkte ind under administrationen hos landstyremanden for finansanliggender.

Forslaget har modtaget stor kritik fra oppositionen, fagforeninger og andre dele af samfundet. Kritikken går på, at man ved gennemførelse af lovforslaget fjerner al uafhængig økonomisk analyse og rådgivning og lægger denne direkte ind under politisk styring hos landstyremanden for finansanliggender.

Derudover forvalter Landsbanken midlerne i Arbeidsmarknaðareftirlønargrunninum (Arbejdsmarkedets pensionsfond – en ATP-lignende ordning) og direktøren for Landsbanken er født bestyrelsesformand for pensionsfonden og født direktør for VMF (Færøernes Værdipapirmarked). Da Landsbanken bliver nedlagt som institution og opgaverne lagt under landsstyreområdet for finansanliggender, er man fra fagforeningernes side bekymret for, at landstyret med lovforslaget vil skaffe sig adgang til pensionsfondens midler til at finansiere landskassens underskud. Landsstyrets forslag er, at pensionsfonden og aktiebørsen kommer at ligge under den nye bestyrelse for Gjaldstovan. Meningen er, at når der er blevet oprettet en bestyrelse for Gjaldstovan, skal dennes bestyrelsesformand være født bestyrelsesformand for pensionsfonden og landstyremanden for finansanliggender skal derudover vælge to bestyrelsesmedlemmer, en repræsentant for arbejdsgiverne og en for fagforeningerne.

Lovforslaget om at ophæve loven om Landsbanken kommer til 1. behandling i Lagtinget den 11. oktober.

Makrelfiskeriet

For tredje år i træk lykkedes det ikke kystlandende at nå frem til en aftale om makrelkvoterne. Landsstyret satte derfor sin egen autonome kvote på 150 tusind tons makrel i færøske farvande for 2012. Af de 150 tusind tons blev ca. 13 tusind tons byttet med russere for torsk i Barentshavet og 1.300 tons blev byttet med Island for fiskeri i islandsk farvand.

Den resterende kvote på 134.075 blev tildelt færøske skibe. Landstyremanden for fiskerianliggender valgte under stor kritik fra dele af industrien og det politiske system at fordele den mellem de forskellige fartøjsgrupper, derimellem fartøjsgrupper, som traditionelt ikke fisker pelagiske fiskearter. En del af kritikken gik ud på, at fordelingen reelt var en direkte driftsstøtte til udpegede dele af fiskerierhvervet. For eksempel blev 5 tusind tons tildelt den samlede flåde af langlineskibe, som ikke havde mulighed for at fiske makrel, men som i stedet solgte rettigheden til at fiske den tildelte kvote videre til andre fartøjsgrupper. Landsstyret holdt dog fast ved fordelingen. I tabellen nedenfor er der en oversigt over landsstyrets fordeling af makrelkvoten for 2012.

Fordelingen af makrelkvoten på 134.075 tons mellem de forskellige fartøjsgrupper.

Fartøjsgruppe	Tons
Notskibe	55.000
Industrifisketrawlere	9.000
Filet trawlere på langfart	4.000
Fabriksskibe	6.000
Rejetrawlere	8.000
Store isfisketrawlere	30.000
Isfiskelineskibe	5.000
Kuttere, garnfiskeskibe, skaldyrsfiskere	3.000
Små isfisketrawlere	2.000
Havstovan (<i>Færøernes fiskerilaboratorium</i>)	4.000
Kvotetil benyttelse i forhandl. med andre lande og til industrielle forsøg	8.075
Samlet kvote	134.075

Til denne sæson indførte landstyret nogle særlige fangst- og afskibningsafgifter, som efter forventning skulle give 128 mio. kr. til landskassen. Fangstafgiften var på 25 øre pr. fisket kilo makrel, dog 50 øre pr. kilo, når det enkelte skib havde fisket mere end 3 tusind tons. Denne afgift skulle sammenlagt give 50 mio. kr. Afskibningsafgiften blev sat til 2 kr. pr. kilo makrel, som færøske skibe afskibede til udenlandske moderskibe. Denne afgift skulle efter forventning give 78 mio. kroner.

Ved slutningen af sæsonen ultimo september havde man kun nået at fiske ca. 100 tusind tons af den samlede kvote. Dette skyldes, at mængderne af makrel i færøske farvande i år var lavere end forventet. Desuden har bifangsten af sild været et problem for fiskeriet, da den flere gange har overstegget den tilladte mængde. Det har medført, at skibe over kortere og længere perioder har fået inddraget deres licens til at fiske, alt efter hvor stor bifangsten har været.

For at nå at fiske en så stor mængde makrel som muligt inden sæsonens afslutning, valgte landsstyremanden for fiskerianliggender i starten af september at afvige fra de tildelte kvoter til de specifikke fartøjsgrupper og i stedet for give de mest effektive fartøjsgrupper mulighed for at fiske resten af makrellen så hurtigt og effektivt som muligt.

”Vi mener, at det er vigtigt at få fisket hele kvoten. Og nu er vi kommet så langt ud på sæsonen, at der er noget der tyder på, at vi må få alle gode kræfter ud at opfiske kvoten.”, udtale landsstyremanden for fiskerianliggender til færøsk radio den 6. september.

Dette ændrede dog ikke så meget på billedet, og det dårlige fiskeri i forhold til forventningerne har medført, at indtjeningen til landskassen ligger langt fra de forventede 128 mio. kr. Fangstafgiften har hidtil indbragt ca. 40 mio. kr. mod de forventede 50 mio. kr. Afskibningsafgiften har hidtil indbragt ca. 11 mio. kr. mod de forventede 78 mio. kr. Sammenlagt har afgifterne således indbragt ca. 51 mio. kr. eller 40 pct. af landsstyrets forvente indkomst fra makrelfiskeriet.

De resterende ca. 35 tusind tons, som ikke blev fisket i år, kan blive flyttet overført til næste år og lagt oveni næste års kvote. Landsstyremanden for fiskerianliggender udtalte til Færøsk TV den 24.

september, at den ikke fiskede del af kvoten bliver overflyttet til næste år og lagt oveni næste års kvote, lige som man tidligere har set både Norge og EU gøre.

Udenrigsministeren på besøg

I dagene 12. til 14. september var udenrigsminister Villy Søvndal på besøg på Færøerne, hvor han mødtes med lagmanden og Lagtingets Udenlandsudvalg.

Udenrigsministeren og lagmanden drøftede bl.a. det færøske ønske og behov for en frihandelsaftale med Rusland, der er blevet arbejdet med siden 1999. Udenrigsministeren bekræftede, at man fra dansk side vil støtte de færøske bestræbelser for øget frihandel med Rusland og stille sig desuden velvilligt til det færøske ønske om udsendte færøske repræsentanter ved den danske ambassade i Moskva.

Udenrigsministeren lovede på mødet med lagmanden, at han ville benytte lejligheden til at minde på den færøske sag, da han under FN's generalforsamling i New York den 24.-25. september skulle møde den russiske udenrigsminister Sergej Lavrov. Senere blev der afklaret, at lagmanden kunne ledsage udenrigsministeren til mødet og selv minde den russiske udenrigsminister om det færøske ønske.

Det færøske ønske om selvstændigt medlemskab af WTO var et af de andre hovedtemaer på mødet mellem lagmand Kaj Leo Johannesen og udenrigsminister Villy Søvndal. Lagmanden forklarede, at selvstændigt medlemskab af WTO er et bredt ønske blandt alle partier i Lagtinget, og at det færøske synspunkt er, at der ikke er juridiske forhindringer i et selvstændigt færøsk medlemskab af WTO, da Færøerne er et selvstændigt toldområde lige som f. eks. Hongkong og Macau. Lagmanden udtrykte, at man fra færøsk side gerne så, at man mellem Færøerne og Danmark fandt en politisk løsning på de problemstillinger, som danske jurister har fremsat vedrørende et selvstændigt medlemskab af WTO.

Makrelsagen blev også drøftet. EU-parlamentet havde den 11. september med overvældende majoritet vedtaget det forordningsforslag, der tillader indførelse af sanktioner mod blandt andet Færøerne i forbindelse med makrelsagen. Da man fra færøsk side ser mulige brede sanktioner fra EU som brud på WTO-reglerne, ønsker man fra færøsk side, at Danmark på vegne af Færøerne overvejer retslige skridt mod sanktionerne. På mødet blev det aftalt, at Udenrigsministeriets jurister sammen med landsstyrets embedsfolk vil analysere de mulige konkrete sanktioners overensstemmelse med forordningen og med WTO-reglerne og vil overveje retslige skridt på Færøernes vegne.

Om formiddagen den 14. september havde udenrigsministeren sammen med lagmanden møde med Lagtingets Udlandsudvalg, hvor udenrigsministeren og Udlandsudvalget drøftede aktuelle udenrigspolitiske spørgsmål, både globale emner og sager af særlig færøsk interesse.

Undersøgelser af turbulens i forbindelse med alternativ lufthavn og udbygning af den nuværende med ny terminalbygning

Man har i en lang årrække debatteret muligheden for en ny lufthavn på Færøerne som alternativ til Vága Floghavn (Vagar Lufthavn), der af og til er lukket pga. tåge eller for meget turbulens. Efter flere indledende undersøgelser siden 2004, hvor mange mulige placeringer af en ny lufthavn har

været oppe og vende, og de fleste er blevet opgivet, har Landsverk (Landsingeniøren) fået undersøgt turbulensforholdene i Søltuvík på Sandø og Glyvursnes ved Tórshavn. Målingerne af turbulensforholdene i Søltuvík og ved Glyvursnes er sammenholdt med den eksisterende lufthavn på Vágur (Vågø).

Landsverk konkluderer i undersøgelsen, at Glyvursnes er det bedst egnede sted til placering af en alternativ lufthavn. Det lave område omkring Glyvursnes giver ikke problemer med turbulens.

En lufthavn ved Søltuvík på Sandø er ifølge Landsverk ikke noget alternativ. Fjelde og klippeskrænter vil give turbulens i store områder og turbulensforholdene er i vid udstrækning sammenfaldende med problemerne ved den nuværende lufthavn på Vágur.

Ved den eksisterende lufthavn på Vágur skaber de høje fjelde nord og syd for lufthavnen meget turbulens ved indflyvningen og ved selve landingsbanen. Alt i alt karakteriserer undersøgelsen forholdene ved Vágur Lufthavn som meget vanskelige.

Undersøgelsen har dog ikke ført til nye og mere aktuelle planer om at anlægge en ny lufthavn ved Tórshavn, hvilket nok skal ses i lyset af, at den nuværende landingsbane er forlænget fra 1.250 m til 1.799 m og at en udvidelse/nybygning af terminalbygningen er under forberedelse. Den nuværende terminal er beregnet til at klare 100.000 passagerer om året, men der rejser nu over 200.000 passagerer årligt via lufthavnen.

Vagar Lufthavn har underskrevet en aftale med det færøske selskab Articon om bygningen af den nye terminal mv. Den nye terminal mv. omfatter ud over selve terminalen også standpladser, tilkørselsveje og ny tjenestebygning. Arbejdet med den nye terminal påbegyndes oktober/november 2012 og skal være afsluttet foråret 2014. Prisen for arbejdet er aftalt til knap 110 mio. kr.

Billede: Den kommende terminal mv.

Forhenværende lagmand Pauli Ellefsen er afgang ved døden

Tidligere lagmand og folketingsmedlem Pauli Ellefsen afgik ved døden den 24. august i en alder af 76 år. Pauli Ellefsen, der var uddannet statsautoriseret revisor, blev valgt ind i Lagtinget for Sambandspartiet i 1974 og blev samme år formand for partiet. Som formand for Sambandspartiet lykkedes det ham at vinde lagtingsvalgene i 1978 og 1980. Efter lagtingsvalget i 1980 blev han valgt til Færøernes lagmand i valgperioden 1980 til 1984. Til lagtingsvalget 1990 valgte Pauli Ellefsen ikke at genopstille og gik af sin post som formand for Sambandspartiet. Pauli Ellefsen var desuden medlem af Folketinget i 12 år. Han blev første gang valgt i Folketinget i 1977.

Ny direktør for Nordens Hus i Tórshavn

Sif Gunnarsdóttir fra Island tiltræden den 16. januar 2013 stillingen som direktør for Nordens Hus I Tórshavn, når den nuværende direktør Niels halm stopper efter otte år i stillingen.

Sif Gunnarsdóttir er 47 år og hun har siden 2007 været direktør for Visit Reykjavík, der driver Reykjavíks officielle hjemmeside og turistbureau (www.visitreykjavik.is). Hun har en uddannelse som BA i dansk sprog og litteratur fra Háskola Íslands og MA i kulturarbejde og formidling fra Syddansk Universitet i Odense.

Med venlig hilsen

Dan M. Knudsen

Aktuelle tendenser i færøsk økonomi

Morten Hedegaard Rasmussen, Økonomisk Afdeling

INDLEDNING OG SAMMENFATNING

Færøsk økonomi er langsomt ved at komme sig efter det økonomiske tilbageslag, som ramte øerne i forbindelse med den internationale finanskrisen. Væksten i det nominelle bruttonationalprodukt, BNP, var i 2011 på et niveau lidt under forbrugerpristigningerne¹.

Privatforbruget har været afdæmpet de seneste år, også mere end den aktuelle økonomiske situation ville tilsi. Husholdningerne har således reduceret deres gæld, og de lader til fortsat at være præget af stor usikkerhed. Det skal ses i lyset af, at Færøerne er en lille åben økonomi med fiskeri som hovederhverv. Indkomsterne er derfor svingende og afhænger af verdensmarkedsøkonomien, hvor statsgældskrisen i en række eurolande senest har bidraget til at øge usikkerheden.

I fiskeriet var der i 2011 en markant stigning i fangstværdien af makrel, hvilket til dels kompenserede for faldet i det mere traditionelle fiskeri. Sammen med fremgangen i havbrugene medvirkede det til, at eksporten steg i 2011. Importen steg dog mere, men der var stadig overskud på handelsbalancen. Denne tendens i udenrigshandlen er fortsat i 1. halvår 2012.

Der er fortsat underskud på de offentlige finanser, om end det er mindsket siden 2008. Lagtinget har et mål om, at landskassen skal være i balance i 2016. Den forventede fremgang i den økonomiske aktivitet vil bidrage hertil, men en række yderligere konsolideringstiltag vil være nødvendige. Des hurtigere de bliver implementeret, des højere troværdighed vil der være om målet.

ØKONOMISK AKTIVITET

Færøsk økonomi voksede i 2011 med 1,8 pct. målt nominelt ifølge det foreløbige nationalregnskab. Det skete efter en stigning på 7 pct. i 2010, hvor fiskepriserne udviklede sig gunstigt. Under krisen faldt det nomi-

---

¹ En konjunkturvurdering af færøsk økonomi er udfordret af, at det statistiske materiale er begrænset. Fx opgøres BNP kun nominelt, årligt og med betydelig forsinkelse. I stedet betragtes andre indikatorer såsom lønudbetalinger og beskæftigelse.

FAKTA OM FÆRØERNE

Folketal (primo 2012)	48.327
heraf i Tórshavn kommune	19.822
heraf 18-66	29.351
Antal lønmodtagere (årgennemsnit, 2011)	23.464
Ledighed (årgennemsnit, 2011)	1.846
Bruttonationalprodukt (mio. kr., 2011)	13.173
Pr. indbygger (1.000 kr.) ¹	271

Kilde: Hagstova Føroya.

¹ Til sammenligning var BNP pr. indbygger i Danmark 320.000 kr. i 2011.

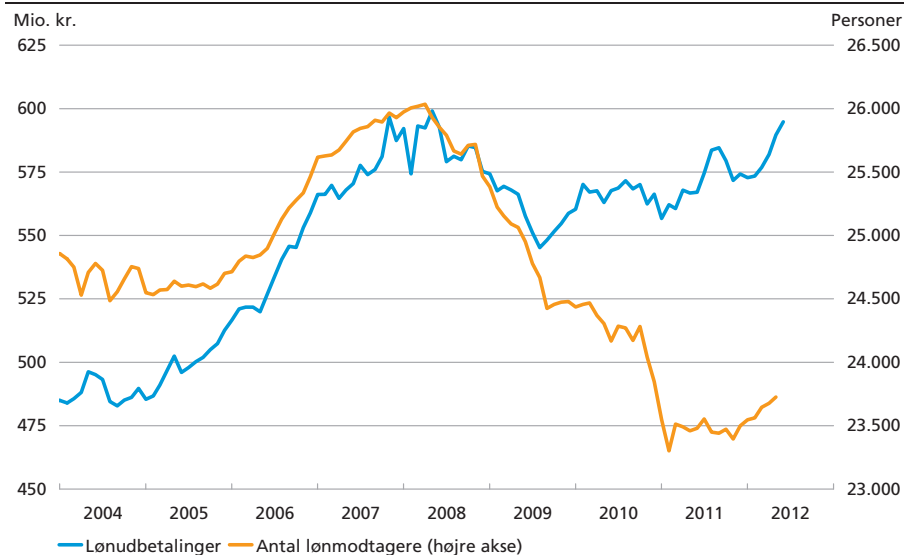
nelle BNP med 0,8 pct. i 2008 og 1,7 pct. i 2009. Færøerne blev dermed ramt mindre hårdt end de fleste andre vestlige økonomier.

Beskæftigelsen målt ved antallet af lønmodtagere steg i 1. halvår 2012. Det skete efter en stabilisering i 2011 på et niveau, der lå ca. 10 pct. under toppunktet i midten af 2008, jf. figur 1. Sammenlignet med 2010 var beskæftigelsen i 2011 3,3 pct. lavere. Det skyldtes til dels, at den største virksomhed på Færøerne, Faroe Seafood, gik konkurs i december 2010, og ca. 800 medarbejdere dermed mistede deres job. Siden er kun en mindre del af produktionen kommet i gang.

Fordelt på brancher er det også årsagen til det kraftige fald i beskæftigelsen i fiskeindustrien i 2011, jf. figur 2 (højre). Virksomhederne inden for fiskeopdræt øgede i 2011 antallet af ansatte, og denne fremgang er

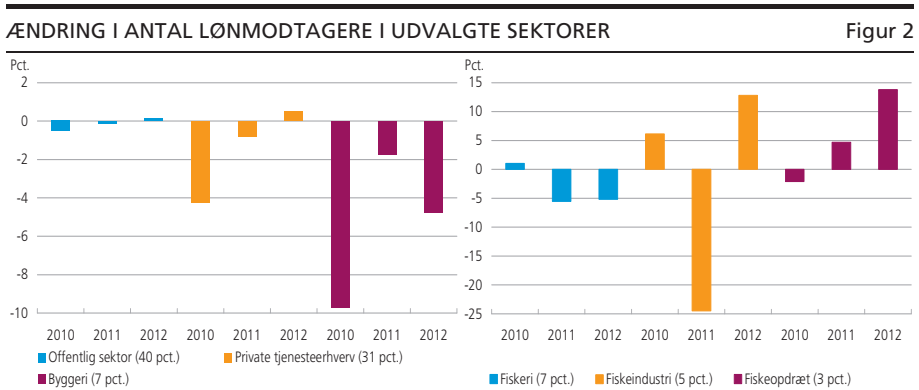
LØNUDBETALINGER OG BESKÆFTIGELSE

Figur 1

Anm.: Sæsonkorrigerede månedssdata. 3 måneders glidende gennemsnit for lønudbetalinger. Seneste observation er maj 2012 for antal lønmodtagere og juli 2012 for lønudbetalinger.

Kilde: Hagstova Føroya.

Anm.: Tal for 2012 viser ændringen for perioden januar-maj 2012 i forhold til samme periode i 2011. Tal i parentes i figurforklaringen angiver sektorens andel af den samlede lønmodtagerbeskæftigelse i 2011.

Kilde: Hagstova Føroya.

fortsat i de første måneder af 2012. Fiskeopdræt beskæftiger dog kun en lille andel af lønmodtagerne, så det har kun begrænset effekt på den samlede beskæftigelse.

Antallet af offentligt ansatte er mindsket marginalt de seneste par år. Det samlede antal lønmodtagere er imidlertid faldet mere, og den offentlige beskæftigelse som andel af det samlede antal lønmodtagere er derfor steget til over 40 pct. i begyndelsen af 2012.

I de private tjenesteerhverv faldt antallet af beskæftigede lønmodtagere yderligere i 2011, om end mindre end i året før. I de første måneder af 2012 var der imidlertid en beskedent fremgang i forhold til samme periode sidste år. Det var specielt den finansielle sektor, handel og reparation samt serviceydelser til erhverv, der var årsag til tilbagegangen i 2011. I modsat retning trak søtransport, der fortsatte sin fremgang i begyndelsen af 2012.

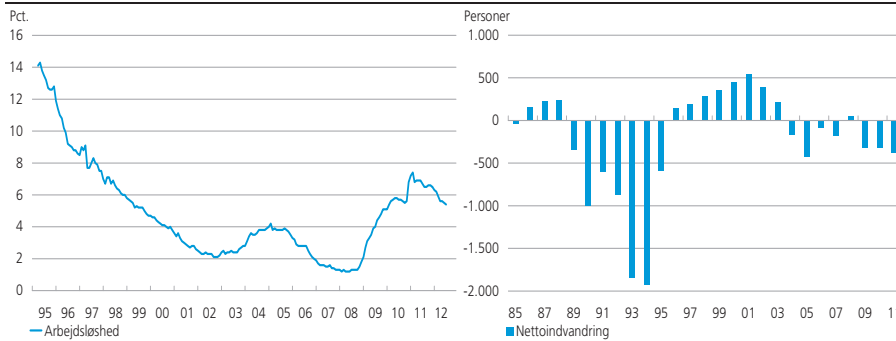
Byggeriet var stadig i tilbagegang i 2011 målt på antallet af lønmodtagere. Nedgangen var dog noget mindre end i de foregående år, men ud fra de første fem måneder af 2012 ser der endnu ikke ud til at have fundet en vending sted. Antallet af lønmodtagere er nu på samme niveau som i 2003, dvs. før højkonjunktoren med kraftigt stigende boligpriser satte ind på Færøerne.

Det faldende antal lønmodtagere er kun i begrænset omfang slået igennem på ledigheden, der i juli 2012 udgjorde 5,4 pct. af arbejdsstyrken, jf. figur 3 (venstre). Det skyldes nettoudvandring i de seneste år, som dog har været langt mere afdæmpet end i 1. halvdel af 1990'erne, jf. figur 3 (højre). Dertil er antallet af personer, der har bopæl på Færøerne, men som arbejder i udlandet, også steget.

Inflationen var i 2. kvartal 2012 2,2 pct. målt ved forbrugerprisindekset. Den har dermed stabiliseret sig på et niveau lidt over 2 pct. efter at

ARBEJDSLØSHED OG NETTOINDVANDRING

Figur 3

Anm.: Sæsonkorrigerede månedssdata for arbejdsløshedsprocenten.
Kilde: Hagstova Føroya.

være steget siden lavpunktet i 3. kvartal 2009. Prisstigningerne afspejler hovedsageligt højere oliepriser. Det slog bl.a. igennem i indekset for energi og varme, som i 2. kvartal steg 10,1 pct. år til år.

Fiskeri og havbrug

Fisk stod i 2011 for ca. en sjettedel af den samlede bruttoværditilvækst på Færøerne og godt 95 pct. af vareeksporten. Færøsk økonomi er således meget afhængig af udviklingen i fiskerierhvervene og havbrugene.

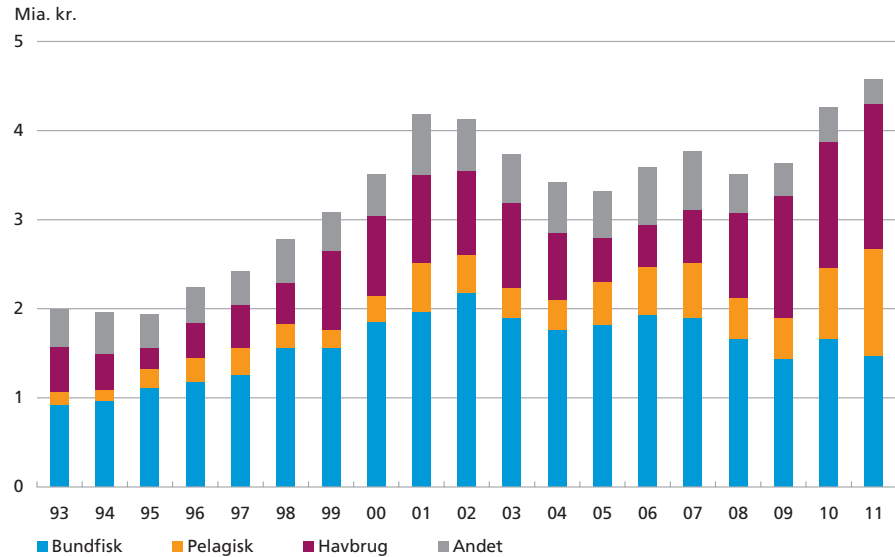
Fangsterne og priserne kan svinge meget over tid. Sårbarheden heroverfor er dog mindsket ved, at indtjeningen er spredt på flere forskellige slags fisk. I de senere år er det traditionelle lokale bundfiskeri efter torsk, kuller og sej gået tilbage, men det er blevet mere end kompenseret af, at opdræt og lokalt pelagisk fiskeri¹ af især makrel har været i fremgang, jf. figur 4. Også inden for de enkelte slags fiskeri er der en tendens til, at fangstværdierne af en art kan gå tilbage, men at en anden så går frem. Færøerne har desuden indgået aftaler med en række andre lande om at bytte fiskerettigheder. Således har færøske fiskere også fangster i bl.a. grønlandsk, russisk og chilensk farvand, hvilket gør økonomien mindre sårbar over for en evt. lavere bestand af fisk i færøsk farvand.

Færøerne har fastsat sin egen makrelkvote for 2012 til knap 150.000 tons. Det skete efter resultatløse forhandlinger mellem Færøerne, EU, Island og Norge om kvotefordelingen af den fælles makrelbestand. Færøerne og Island har været utilfredse med den hidtidige fordeling, da makrellen har ændret vandringmønster ind i deres fangstområder. De øvrige lande har også fastsat deres egne kvoter, og den samlede kvote for makrel overstiger det niveau, som det internationale råd for havudnyttelse, ICES, vurderer, er bæredygtigt.

¹ Pelagisk fisk lever i åbent vand og modsat bundfisk ikke på eller tæt ved bunden.

VÆRDI AF FISKEEKSPORT

Figur 4

Anm.: Pelagisk fisk inkluderer bl.a. makrel, sild, hvilling og lodde. Bundfisk inkluderer bl.a. torsk, sej og kuller. Havbrug inkluderer laks og ørred. Andet indeholder bl.a. skaldyr.

Kilde: Hagstova Føroya.

Den fastsatte kvote på Færøerne for 2012 er omtrent på niveau med 2011, hvor der heller ikke blev opnået enighed. I 2011 eksporterede Færøerne makrel for 733 mio. kr., svarende til 5,6 pct. af BNP. Det var godt 410 mio. kr. mere end i 2010.

Uenigheden om makrelkvoten har betydet, at der ikke er indgået nye fiskeriaftaler om andre fiskearter med Norge og EU. Det har påvirket indtjeningen negativt i dele af det øvrige færøske fiskeri, men den øgede indtægt som følge af den højere makrelkvote har dog klart domineret.

Som konsekvens af uenigheden om makrelkvoten har færøske skibe fået landingsforbud af makrel i norske havne. For at imødegå det er der på Færøerne investeret i at øge indfrysningsskapaciteten af bl.a. makrel.

Havbrugene har i perioden 2009-11 haft tre ekstraordinært gode år. Det skyldtes særdeles gunstige priser efter et fald i det globale udbud af laks. I takt med, at den globale produktion atter er steget, er priserne faldet. De er dog fortsat noget højere end produktionsomkostningerne.

Mængden af slagtede fisk i havbrugene var i 2011 knap 50.000 tons. Det vurderes at være tæt på det kapacitetsniveau, der er muligt, hvis man skal forebygge sygdomspestidier som dem, der ramte færøsk lakseproduktion i første halvdel af 2000'erne. Der foregår dog forsøg med havbrug i åbent farvand omkring Færøerne og ikke blot i fjordene. Hvis det viser sig at være økonomisk rentabelt, vil det kunne udvide produktionskapaciteten markant.

Dele af det færøske fiskeri lider under et strukturelt problem i form af overkapacitet med deraf følgende dårlig indtjening for ejerne. Det vanskeliggør investeringer, der ellers ville være optimale på længere sigt. Visse dele af flåden er derfor gammel og ineffektiv og binder en større beskæftigelse, end det ellers ville have været nødvendigt. Subsidiernes til erhvervet er dog blevet udfaset de senere år, hvilket er med til at sikre, at fiskere ikke kun holdes i erhvervet på grund af støtte fra landskassen.

I 2018 bliver alle fiskelicenser på Færøerne i princippet inddraget og kan derfor efter en politisk beslutning blive reallokeret. Erhvervet fremhæver, at det giver usikkerhed og gør det mindre attraktivt at investere, når det kun potentielt kan give et afkast efter 2018. Ekstern finansiering bliver af samme grund også sværere. Usikkerheden medvirker dermed til at udskyde en ellers nødvendig tilpasning i erhvervet.

Et økonomisk presset fiskerierhverv kan også give øget pres for højere kvoter. Derved øges indtjeningen i hvert fald på kortere sigt. Det kan imidlertid gå ud over bæredygtigheden og dermed presse indtjeningen yderligere på længere sigt.

Udenrigshandel

Overskuddet på handelsbalancen i 2011 opgjort ekskl. skibe og fly var 222 mio. kr. svarende til 1,7 pct. af BNP.

Målt i værdi steg eksporten ekskl. skibe og fly med knap 7 pct. fra 2010 til 2011, jf. tabel 1. Det dækker over en markant fremgang i eksportværdien af makrel og laks, der mere end opvejer faldet fra de traditionelle fisk, såsom kuller, torsk og sej.

Importværdien ekskl. skibe og fly steg knap 11 pct. fra 2010 til 2011. Det skyldes især, at oliepriserne er steget, jf. figur 5. Brændstof udgør en stor del af den færøske import, da fiskeflåden er meget energiintensiv, og en stor del af opvarmningen sker ved hjælp af olie. Importen af maskiner har også løftet sig siden midten af 2010, mens importen af varer til husholdningernes forbrug har ligget stort set fladt siden udgangen af

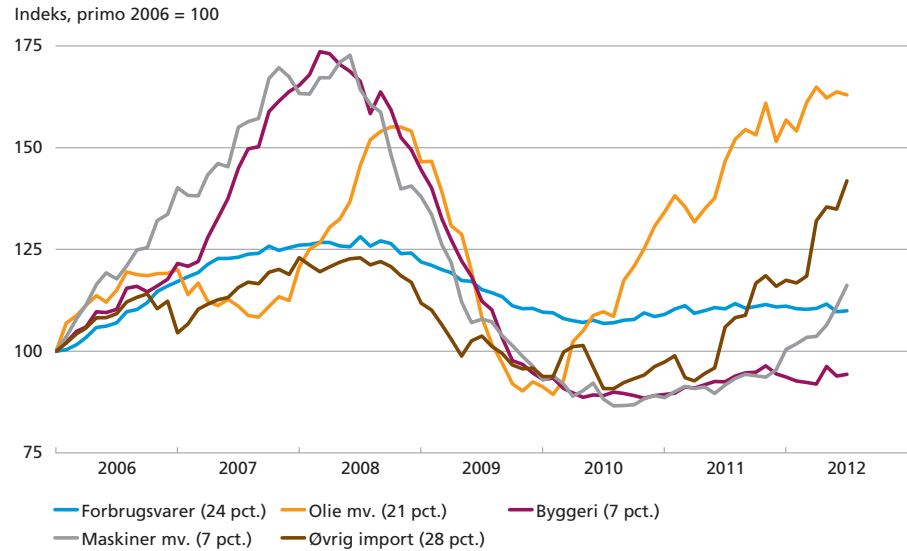
HANDELS- OG BETALINGSBALANCE

Tabel 1

Mio. kr.	2009	2010	2011
Eksport	4.105	4.697	5.401
Eksport ekskl. skibe og fly	3.879	4.480	4.772
Import	4.211	4.370	5.273
Import ekskl. skibe og fly	3.717	4.116	4.550
Handelsbalance	-106	327	128
Handelsbalance ekskl. skibe og fly	162	364	222
Betalingsbalance	-128	761	n.a.

Kilde: Hagstova Føroya.

VÆRDI AF IMPORT EKSKL. SKIBE OG FLY FORDELT PÅ UNDERKOMPONENTER Figur 5

Anm.: Sum af seneste 12 måneder omregnet til indeks. Seneste observation er juni 2011 - juni 2012. "Øvrig import" er samlet import ekskl. forbrugsvarer, olie mv., varer til byggeri, maskiner, fly og skibe. Tal i parentes angiver andel af samlet import i 2011.

Kilde: Hagstova Føroya.

2009. Restgruppen øvrig import er også steget, hvilket dækker over øget import hos havbrugene og de øvrige erhverv bortset fra byggeriet.

De foreløbige opgørelser viser, at den stigende tendens for både eksport og import ekskl. fly og skibe er fortsat i 1. halvår 2012.

Finansiell sektor

De færøske bankers udlån til både private og erhverv er fortsat med at falde gennem 2011 og begyndelsen af 2012. Udlånet til private henholdsvis erhverv lå sæsonkorrigeret ved udgangen af juni 2012 19 og 35 pct. lavere, end da det toppede i 2008.

Udviklingen i bankernes udlån skal ses i sammenhæng med en lempelig kreditgivning frem til krisen, og at efterspørgslen efter lån typisk følger den økonomiske aktivitet. En del af faldet i bankudlånet til private kan desuden henføres til, at der er sket en vis omlægning til danske realkreditlån, der formidles og garanteres af de færøske banker.

Offentlige finanser

For fjerde år i træk var der i 2011 underskud på de offentlige finanser, jf. tabel 2. Underskuddet var 401 mio. kr. svarende til godt 3 pct. af BNP. Landskassen og arbejdsløsheds-kassen havde underskud, mens kommunerne og de offentlige pensionsfonde, som er i opbygningsfasen, havde overskud.

OFFENTLIG SEKTORS FINANSIELLE OVERSKUD

Tabel 2

Mio. kr.	2008	2009	2010	2011	Skøn for 2012
Landskassen	-330 ¹	-688	-581	-312	-365
Kommuner	-347	-141	30	35	-73
Arbejdsløshedskasse	56	22	-112	-189	-75
Offentlige pensionsfonde	98	120	94	65	71
Offentlig saldo	-523	-688	-569	-401	-442

Kilde: Landsbanki Føroya og ALS (den færøske arbejdsløshedskasse).

¹ Dertil 300 mio. kr. i lån til Island.

Landskassens underskud på 312 mio. kr. i 2011 var en forbedring på knap 270 mio. kr. i forhold til året før. Det skyldtes specielt øgede indtægter, bl.a. fordi en del af makrelkvoten blev solgt på auktioner, og der blev indført en resurseafgift på en del af makrelfangsten. Det gav i alt knap 90 mio. kr. Et flertal i Lagtinget er enige om fremadrettet at pålægge afgifter på makrelfangsten.

Bloktilskuddet vil fra i år følge pris- og lønudviklingen. Det sker efter, at det har været fastfrosset på 615,5 mio. kr. siden 2002. Det betyder, at det i år forhøjes med 8,6 mio. kr., jf. tabel 3.

Lagtinget vedtog i 2010, at landskassens saldo skal være i balance fra 2016. Den forventede økonomiske fremgang vil bidrage hertil, men vil ikke være tilstrækkelig. Det er derfor nødvendigt med flere stramninger. Det skal ses i sammenhæng med, at udgangspunktet for de offentlige finanser er forholdsvis dårligt, da der i årene op til det økonomiske tilbageslag blev ført en lempelig finanspolitik. Det inkluderede bl.a. skattelettelse, stigende offentligt forbrug og øget investeringsomfang. En række konsolideringsplaner er blevet annonceret, herunder en stram

LANDSKASSENS FINANSER

Tabel 3

Mio. kr.	2008	2009	2010	2011	Finanslov 2012
Skatter og afgifter mv.	3.458	3.234	3.489	3.705	3.770
Andre indtægter	63	42	40	112	31
Bloktilskud	616	616	616	616	624
Indtægter i alt	4.137	3.892	4.145	4.433	4.425
Driftsudgifter	4.251	4.366	4.500	4.541	4.436
Anlægsudgifter	232	184	169	150	266
Renteudgifter, netto	-16	31	57	65	88
Udgifter i alt	4.467	4.581	4.726	4.756	4.790
Saldo	-330	-688	-581	-312	-365
Landskassens bruttogæld, ultimo	3.590	3.905	5.034	5.624	5.829

Kilde: Figgjarmálaráðið (Landsstyreområdet for finansanliggender), Landsbanki Føroya og Rigsombudsmanden på Færøerne.

styring af de offentlige udgifter. Kun en mindre del af planerne er imidlertid blevet vedtaget og implementeret. Det kan svække troværdigheden om, at det vil lykkes at opnå balance i 2016.

Med virkning fra 2012 er landsskatten ifølge beregninger fra Landsstyreområdet for finansanliggender lempet med i alt 265 mio. kr., svarende til ca. 2 pct. af BNP. Det sker på baggrund af et underskud i landskassen på 2,4 pct. af BNP i 2011.

Hovedelementerne i skattereformen er, at bundfradraget for landsskatten er mere end fordoblet til 65.000 kr., og at marginals-katten er reduceret for langt størstedelen af skatteyderne. Det er sket ved at forhøje grænserne for, hvornår progressionen i skattesystemet sætter ind. For indkomst mellem 65.000 kr. og 500.000 kr. betales 20 pct. i landsskat, for indkomst i intervallet 5-800.000 kr. betales 25 pct., og for indkomst derover betales 30 pct. Dertil betales kommuneskat, hvor systemet ikke er ændret. Bundfradraget for kommuneskatten er således uændret 30.000 kr. og den gennemsnitlige skatteprocent lidt over 21. Skatte loftet er fortsat 50 pct.

Kun en mindre del af skattelettelserne ventes at vende tilbage i form af øgede indtægter fra højere forbrug og aktivitet. Skattereformen har alligevel kun begrænset umiddelbar virkning på den offentlige saldo, da beskatning af pensionsopsparing fremrykkes. Dermed beskattes pensionsopsparing ved indbetaling i stedet for ved udbetaling. Det mindsker de fremtidige skatteindtægter og øger samtidig presset på holdbarheden af de offentlige finanser.

Den obligatoriske færøske arbejdsløshedskasse har kørt med store underskud de seneste år. Egenkapitalen var dermed ultimo 2011 reduceret til 412 mio. kr. Da kassen over tid økonomisk skal hvile i sig selv, besluttede bestyrelsen at styrke kapitalgrundlaget ved at hæve indbetalingerne og reducere udbetalingerne med virkning fra 2012. Kompensationsgraden blev derfor mindsket fra 80 til 75 pct. af arbejdsindkomsten det foregående år, og den maksimale dagpengesats pr. måned blev reduceret med 2.500 kr. til 17.500 kr. Der blev desuden indført ti karensgage. Dagpengeperioden er fortsat tre år.

Økonomiske udsigter

De kommende år ventes færøsk økonomi at være præget af moderat vækst. Fiskeriet er meget afhængigt af de globale konjunkturer, som i høj grad bestemmer fiskepriserne. Den internationale økonomiske uro spiller derfor også ind på udsigterne for færøsk økonomi. Det er desuden endnu ikke klart, hvilke konsolideringstiltag der vil blive foretaget for at rette op på landskassens underskud. Begge dele er med til at øge usikkerheden.

Usikkerheden smitter af på husholdningerne, som er forsigtige. Hvis deres tillid forbedres, er der imidlertid potentiale for højere forbrug og dermed vækst baseret på øget indenlandsk efterspørgsel. Skatteomlægningen har øget husholdningernes disponible indkomst, hvoraf en del må forventes at blive omsat til merforbrug. De seneste tal for forbrugsafgifterne indikerer da også et løft i privatforbruget.

Fangstmængderne og fiskepriserne, der begge kan svinge betydeligt over tid, har afgørende betydning for indkomsterne. Det er dog et grundvilkår i en økonomi med så stor afhængighed af fiskeri. Økonomien nyder i øjeblikket godt af, at havbrug klarer sig godt, og at Færøerne har øget sin fangst af makrel. Det dominerer også over, at indtjeningen har været presset af de høje oliepriser. For at sikre en fornuftig indtjening på længere sigt er det vigtigt, at der tages hensyn til bæredygtigheden.

Hvis fiskeriet skal bidrage med større værditilvækst over tid, er det nødvendigt med højere produktivitet. I forbindelse med en mulig reallokering af fiskelicenser i 2018, er det derfor vigtigt, at kvoterne besiddes af de mest produktive fiskere. Erhvervet nævner, at det vil være en fordel med en snarlig afklaring, så der er tid til at tilpasse sig de nye regler.